

EUR Research Information Portal

Het kwalijke van het voorhanden hebben van een vuurwapen en de aanpak daarvan

Published in:

Bijzonderheden in het strafrecht

Publication status and date:

Published: 01/07/2022

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document License/Available under:

Article 25fa Dutch Copyright Act

Citation for the published version (APA):

Verrest, P., & Nan, J. (2022). Het kwalijke van het voorhanden hebben van een vuurwapen en de aanpak daarvan. In *Bijzonderheden in het strafrecht: Liber amicorum Henry Sackers* (pp. 259-270). Wolters Kluwer. https://new.navigators.nl/document/id5da5dfc24e1a4a6195f2c16be5d02da2?ctx=WKNL_CSL_3060&tab=tekst&searchid=832001015

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

Bijzonderheden in het strafrecht 2022/23

23 Het kwalijke van het voorhanden hebben van een vuurwapen en de aanpak daarvan

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672635:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

23.1 Inleiding 23.2 Voorhanden hebben 23.3 Strafmaxima bij en richtlijnen voor het voorhanden hebben van een vuurwapen 23.4 Onderzoek naar de bestraffing van vuurwapenbezit in Rotterdam 23.5 Conclusie

Bijzonderheden in het strafrecht 2022/23.1

23.1 Inleiding

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672636:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

Het bijzonder strafrecht heeft altijd op de grote belangstelling van Henny kunnen rekenen – en zijn studenten en de strafrechtelijke wetenschap hebben daarvan de vruchten geplukt. Het mastervak bijzonder strafrecht dat Henny in Nijmegen doceerde was een opeenvolging van onderwerpen die iedereen tot de verbeelding spraken: verdovende middelen en de Opiumwet, het militair strafrecht en de Wet wapens en munitie. Het college over de Wet wapens en munitie was wel het absolute hoogtepunt van het jaar: het kwam compleet met een vuurwapenexpert van de politie en een wapenkoffer met inhoud. Na een gezamenlijk gegeven cursus over de WWM aan advocaten, bleek bij het afsluitende bezoek aan de lokale schietvereniging overigens dat Henny zelf geen begenadigd schutter is.

Wat is nu het ‘bijzondere’ karakter van de Wet wapens en munitie dat een aparte wet rechtvaardigt? De wetgever heeft met de wetgeving inzake wapens en munitie het legale wapenbezit willen beheersen en het illegale wapenbezit willen bestrijden.^[1] Iedereen begrijpt dat, indachtig het geweldsmonopolie van de Staat, het niet of nauwelijks de bedoeling is dat burgers wapens, in het bijzonder (zware) vuurwapens hebben. Naast het bewuste gebruik hiervan voor diverse ernstige misdrijven (levensdelicten, diefstal met geweld, afpersing, bedreiging, etc.), gaat van vuurwapens altijd een zekere dreiging uit. Een recente treurige zaak maakt dit maar weer eens duidelijk. Een jongen was met zijn neefje aan het spelen met de revolver van zijn oudere broer. Op enig moment gaat het vuurwapen af. Het neefje komt te overlijden. De jongen is veroordeeld wegens dood

door schuld.^[2] Zijn broer moest zich verantwoorden voor verboden wapenbezit. De rechtbank Midden-Nederland verweet hem dat met zijn vuurwapen het slachtoffer om het leven is gekomen: ‘Hoewel verdachte bij het schietincident zelf niet direct betrokken is geweest, heeft het incident alleen kunnen gebeuren doordat verdachte het vuurwapen in huis heeft gehaald. In datzelfde huis woonde onder meer het minderjarige broertje van verdachte. Het gevaar dat wapenbezit met zich brengt, en waar in uitspraken over wapenbezit herhaaldelijk op wordt gewezen, heeft zich vervolgens op een afschuwelijke wijze verwezenlijkt.’^[3]

In deze bijdrage willen we de theorie en praktijk van de kwalijkheid van het voorhanden hebben van een vuurwapen nader duiden. Daartoe zetten wij eerst uiteen wat deze ‘kerngedraging’^[4] inhoudt: wanneer heeft iemand een wapen voorhanden en is aldus sprake van ‘bezit’ (par. 2). Vervolgens bekijken we welke maximumstraffen daarop staan al naar gelang de categorisering van het wapen (par. 3). Volgens Henny is het – kort gezegd – namelijk aanbevolen om steeds het wapen als uitgangspunt te nemen, nu de verboden gedragingen van de WWM daaraan zijn gekoppeld en vervolgens vast te stellen welke strafbepaling van toepassing is.^[5] Daarna komt de daadwerkelijke bestraffing van vuurwapenbezit in Rotterdam aan de orde (par. 4). We sluiten af met een korte conclusie (par. 5).

Voetnoten

[1] Zie bijvoorbeeld H.J.B. Sackers, *Wet wapens en munitie*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 1.5.6.

[2] Rb. Midden-Nederland 26 april 2022, ECLI:NL:RBMNE:2022:1584. Dergelijke ongelukken komen - helaas - wel vaker voor. Zie bijvoorbeeld rb. Amsterdam 29 maart 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:1421, *NJFS* 2021/267.

[3] Rb. Midden-Nederland 26 april 2022, ECLI:NL:RBMNE:2022:1582.

[4] Vergelijk H.J.B. Sackers, *Wet wapens en munitie*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 6.3 en [Kamerstukken II 1976/77, 14413, nr. 3](#), p. 33 (MvT) over art. 26 WWM als kernbepaling.

[5] H.J.B. Sackers, *Wet wapens en munitie*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 6.2.

Bijzonderheden in het strafrecht 2022/23.2

23.2 Voorhanden hebben

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672684:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

Het voorhanden hebben van een wapen als bedoeld in de artikelen 13 en 26 WWM is de meest ruime gedraging te noemen met betrekking tot deze voorwerpen. Veel andere wettelijk omschreven gedragingen zijn hierin – als overbodig – uiteindelijk opgegaan, zoals het verkrijgen en opslaan.^[1] En door de ruime strekking kan ook zeker een overlap bestaan met enkele andere gedragingen. Te denken valt aan (over)dragen, vervoeren, doen binnenkomen of uitgaan, voor derden herstellen en dergelijke.^[2] Algemeen worden voor het voorhanden hebben van een wapen (of munitie) wel drie voorwaarden vereist, te weten bewustheid, aanwezigheid en beschikkingsmacht.^[3] Inmiddels heeft de Hoge Raad in bestendige rechtspraak, uitmondend in een drietal standaardarresten van gelijke datum en strekking, deze onderdelen geplaatst.^[4] Opgemerkt zij dat deze drie onderdelen op elkaar ingrijpen, elkaar beïnvloeden en ook wel als communicerende vaten zijn

Bewustheid

Eerst de bewustheid.^[6] Voor het voorhanden hebben van een wapen of munitie is vereist dat de verdachte het wapen bewust aanwezig had. Het subjectieve bestanddeel wordt dus ingelezen of zit, zo men wil, ingeblikt. De verdachte moet zich in meerdere of mindere mate bewust zijn geweest van de (waarschijnlijke) aanwezigheid van het wapen. Het is niet nodig dat de verdachte precies wist wat voor soort wapen het betrof. De Hoge Raad heeft namelijk aangegeven dat de bewustheid zich niet hoeft uit te strekken tot de specifieke eigenschappen en kenmerken van het wapen.^[7] Men kan overigens wel bewust een voorwerp voorhanden hebben, maar in bijzondere gevallen is daarmee de bewustheid dat het een wapen betreft niet gegeven.^[8] Het is niet nodig dat de verdachte precies weet waar het wapen zich bevindt. En onder verwijzing naar een eerdere uitspraak overwoog de Hoge Raad voorts dat het qua bewijs soms niet anders kan dan dat de verdachte zulke bewustheid heeft gehad.^[9] De eigenaar en enige gebruiker van een splinternieuwe auto kan bijvoorbeeld moeilijk volhouden dat hij niet heeft geweten van een wapen in het dashboardkastje (of erachter).^[10]

Tot veel discussie heeft geleid dat de Hoge Raad niet méér verlangt dan dat de verdachte ‘slechts’ bewuste schuld heeft gehad. Voldoende is immers – als ondergrens – dat de verdachte in mindere mate bewust was van de (waarschijnlijke) aanwezigheid van het wapen. Nu het bij de artikelen 13 en 26 WWM om een misdrijf gaat, is dat inderdaad een redelijk laag subjectief verwijt. Om geen onmogelijke bewijsdrempel te creëren, is de invulling van de Hoge Raad, ook gelet op de aard van het voorwerp, ergens nog wel te begrijpen. Het is niettemin, zoals Kessler aangeeft, ‘raadselachtig’ wanneer men zich ‘in mindere mate van iets bewust’ is (het is voor hem alles of niets).^[11] Duker heeft voorgesteld om de bewustheid van een mogelijkheid tot uitgangspunt te nemen.^[12] Ten dele lijkt de Hoge Raad ook dit spoor te hebben gekozen met de door ons schuingedrukte aanvulling dat de verdachte zich – zij het in meerdere of mindere mate – in ieder geval bewust is geweest van de (waarschijnlijke) aanwezigheid van het wapen.^[13]

Ten aanzien van het aanwezig hebben van verdovende middelen wordt (ook wettelijk) wél opzet vereist voor de misdrijfvariant. Advocaat-generaal Vegter heeft in dat verband recent voorgesteld de wettelijke structuur van het voorhanden hebben van een vuurwapen te herzien. Naast een opzettelijk c.q. culpoos misdrijf bedreigd met gevangenisstraf is er volgens hem ruimte voor een overtredingsvariant bedreigd met hechtenis (dus net als bij ‘aanwezig hebben’ in de Opiumwet).^[14] Hij gaf de Hoge Raad in overweging om nu al in artikel 26 WWM opzet c.q. culpa in te lezen in plaats van een meerdere of mindere mate van bewustheid. De Hoge Raad is hier in zijn arrest niet op ingegaan.^[15]

Beschikkingsmacht

Dan de aanwezigheid en de beschikkingsmacht. Hierover overwoog de Hoge Raad dat, naast de voormelde bewustheid, de verdachte voorts de feitelijke macht over het wapen of de munitie moet kunnen uitoefenen en wel in de zin dat hij daarover kan beschikken. Daarvoor hoeft het wapen of de munitie zich niet noodzakelijkerwijs in de directe nabijheid van de verdachte te bevinden. De eis van nabijheid gaat in zoverre op in de beschikkingsmacht. Algemeen geldt dat hoe dichterbij het voorwerp zich bevindt, des te groter de beschikkingsmacht van de verdachte zal zijn (voor de bewustheid geldt uiteraard hetzelfde). Op vakantie in het buitenland heeft men dus nog steeds de beschikking over een wapen dat thuis onder het matras ligt. Dat is te begrijpen omdat er immers ook dan een (potentieel) gevaar uitgaat van het wapen. Omgekeerd brengt het verkeren in de directe nabijheid van het voorwerp waarvan men weet dat het aanwezig is, nog niet zonder meer mee dat men daarover kon beschikken.^[16] En in bijzondere gevallen kan het zo zijn dat de feitelijke macht niet voldoende is. De Hoge Raad denkt daarbij onder meer aan de situatie dat iemand onverhoeds of ongewild kortstondig een wapen van een ander in handen krijgt of wanneer iemand onverwacht kennis krijgt van de aanwezigheid van een wapen of munitie van een ander in zijn nabijheid, terwijl hij redelijkerwijs daarvan niet direct afstand kan nemen. Ook het ten laste leggen van medeplegen leidt in voormelde situaties niet direct tot strafbaarheid omdat daarvoor een bewuste en nauwe samenwerking tussen de verdachte en de mededader, gericht op het voorhanden hebben van het voorwerp, nodig is.^[17] Duurt het ongewilde wapenbezit

langer, dan laat de (lagere) rechtspraak zien dat strafuitsluitingsgronden als psychische overmacht en afwezigheid van alle schuld uitkomst kunnen bieden om de verdachte alsnog niets te verwijten.^[18]

Een kort uitstapje

Na het wijzen van de standaardarresten heeft de Hoge Raad over 'voorhanden hebben' in de zin van (artikel 10 van de) Opiumwet een soortgelijk standaardarrest gewezen.^[19] Anders dan bij voorhanden hebben in de zin van de WWM, wordt opzet door de Hoge Raad hier wel ingelezen. Het ingeblikte (voorwaardelijk) opzet moet zien op het voorhanden hebben van voorwerpen, vervoermiddelen, stoffen, gelden of andere betaalmiddelen en op de voorbereiding of bevordering van een feit als bedoeld in artikel 10 van de Opiumwet. Van het voorhanden hebben van dergelijke voorwerpen, vervoermiddelen, etc. is volgens de Hoge Raad sprake als de verdachte daarover feitelijke macht kan uitoefenen in de zin dat hij daarover kan beschikken. De voorwerpen hoeven zich van de Hoge Raad niet noodzakelijkerwijs in de directe nabijheid van de verdachte te bevinden en evenmin hoeft sprake te zijn van enig toebehoren of een beschikkings- of beheersbevoegdheid. Voor aanwezig hebben in de zin van de Opiumwet geldt een soortgelijke invulling. Ook voor het voorhanden hebben van een vuurwapen is niet nodig dat men enige (juridische) aanspraak op het wapen heeft. Het gaat dus om wapenbezit in ruime zin. En ook zonder medeplegen kunnen meerdere mensen hetzelfde wapen tegelijkertijd voorhanden hebben.

Dat de beschikkingsmacht bij voorhanden hebben feitelijk wordt uitgelegd, sluit ook goed aan bij de invulling van de wetgever van het bestanddeel voorhanden hebben in andere strafbepalingen. Te wijzen valt onder meer op voorhanden hebben in de helingsbepaling (artikel 41 Sr). Daarover merkte de wetgever op dat dit zich uitstrekt tot ieder feitelijk voorhanden hebben, met welk doel of krachtens welke titel dan ook, inclusief gebruiken. Terloops merkte hij daarbij op dat het niet nodig is dat men te allen tijde onverwijld over het goed kan beschikken. Voorhanden hebben omvat ook het kunnen beschikken over een goed dat elders is opgeslagen.^[20] Bij het voorhanden hebben van een vals of vervalst geschrift is het niet anders (artikel 225 lid 3 r). Ook daar ging de wetgever ervan uit dat de dader het geschrift tot zijn beschikking heeft in die zin dat hij gebruik kan maken van de bewijsbestemming van het geschrift, indien hij dit wenst. En het voorwerp hoefde wederom niet in de onmiddellijke omgeving van de dader aanwezig te zijn. Het mocht bijvoorbeeld ook bij een accountant liggen.^[21]

Hoewel de eis van beschikkingsmacht c.q. nabijheid inzake het voorhanden hebben in de diverse bepalingen hetzelfde wordt ingevuld, is er qua bewustheid dus een aanzienlijk verschil. De intrinsieke gevaarlijkheid die van een vuurwapen uitgaat, zou dat verschil in opstelling van de Hoge Raad aangaande het subjectieve verwijt wellicht kunnen verklaren. Daarbij komt ook dat, zou een (voorwaardelijk) opzeteis ook ingelezen worden in het misdrijf voorhanden hebben van een wapen, dan - anders dan in de Opiumwet het geval is - bij een lagere mate van verwijtbaarheid niet kan worden teruggevallen op een overtredingsvariant. Dat zou maken dat betrokkenen veel vaker straffeloos zouden blijven als het wapen niet sterker aan deze te koppelen is. Dat lijkt een onwenselijke situatie. Gevergd wordt, kortom, dat iemand zich zo veel als mogelijk distantieert van een vuurwapen, ook als dat niet van hem 'is'.

Tussenconclusie

Per saldo geldt dat dus betrekkelijk snel sprake kan zijn van het voorhanden hebben van een wapen. Dat is zeker het geval als verdachten over de aanwezigheid geen ontzenuwende uitleg (kunnen) geven, waar dat wel mag worden verwacht.^[22] Toegegeven, als een fatsoenlijk verweer wél volgt (veelal een Meer- en Vaartverweer ten aanzien van de bewustheid), komt het vooral aan op de bewijsconstructie en de (uitgebreidere) motivering die de feitenrechter heeft gegeven.^[23] De lage materiële eisen van in ieder geval een mindere mate van (waarschijnlijke) aanwezigheid van het wapen en de feitelijke invulling van de beschikkingsmacht, maken dat met een goede motivering de bewijslast geen onoverbrugbare hindernis vormt. Daar waar evident is dat de verdachte dondersgoed van het vuurwapen wist en dit kon aanwenden, levert strafrechtelijke aansprakelijkheid geen discussie op. Maar door de lage eisen kan in (onder)grensgevallen de *redelijkheid* van strafrechtelijke aansprakelijkheid wel degelijk problematisch zijn. Hoe kwalijk is het handelen

van de verdachte nu eigenlijk? Een duidelijk probleemgeval betreft het standaardarrest^[24] waarin het ging om de beschikkingsmacht^[25]. De toen minderjarige verdachte had enkele wapens van haar vriend opzijgeschoven dan wel aangeraakt en was toen gaan slapen.^[26] Een veroordeling voor het voorhanden hebben van de wapens (en munitie) bleef in stand. Toenmalig procureur-generaal Silvis verzuchtte dat de beschikkingsmacht van deze verdachte volledig afhankelijk was van die van de vriend en dat hij een motivering miste voor de beslissing dat er wel voldoende zelfstandige beschikkingsmacht was van de verdachte als basis voor het strafrechtelijke verwijt. De gedachte dat met de vaststelling van de bewustheid de culpa zou zijn gegeven, sprak hem in de gegeven omstandigheden niet aan. Veel keuze om zich van de wapens en munitie te distantiëren had de verdachte in de gegeven omstandigheden volgens hem niet.^[27] Ook Sackers problematiseert in zijn noot onder *NJ 2020/251* en *NJ 2020/252* het normatieve aspect. Enerzijds kan beargumenteerd worden dat het normatieve aspect een rol kan spelen, nu iemand zich nu eenmaal niet moet begeven in een situatie waarin wapens rondslingeren. Maar anderzijds verstoort een te rigide toepassing van het beschikkingscriterium de balans tussen de vraag naar hoe de verdachte had behoren te handelen en die naar het feitelijke handelen. Wat de verdachte had moeten doen, kan dan – zo begrijpen wij Sackers – te veel de boventoon voeren en tot strafrechtelijke aansprakelijkheid leiden, terwijl de verdachte soms de facto maar weinig tot geen verwijt kan worden gemaakt. Dat is inderdaad onbevredigend omdat pas daarna de vraag naar de hoogte van de (concrete) straf aan de orde komt. En die (standaard)straffen zijn de laatste jaren flink opgelopen. Al was de straf in de onderhavige zaak uitermate mild.^[28]

Voetnoten

[1] [Kamerstukken II 1994/95, 24107, nr. 3](#), p. 13 (MvT) en [Kamerstukken II 1976/77, 14413, nr. 3](#), p. 33 (MvT).

[2] Zie in het bijzonder artikelen 13, 22, 27 en 31 Wet wapens en munitie.

[3] H.J.B. Sackers, *Wet wapens en munitie*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 6.3 en W. Albers & T.M. de Groot, 'Het 'voorhanden hebben' in de zin van de Wet wapens en munitie: een nadere duiding van de vereiste bewustheid van en beschikkingsmacht over het wapen', *DD 2020/65*, afl. 10.

[4] Zie hiervoor: HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:504, *NJ 2020/251*, m.nt. Sackers; HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:510, *NJ 2020/252*, m.nt. Sackers; HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:507, *NJ 2020/253*, m.nt. H.J.B. Sackers; herhaald in HR 3 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1727, *NJ 2021/4*, m.nt. Sackers.

[5] H.J.B. Sackers, *Wet wapens en munitie*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 6.3.

[6] Zie ook M.J.A. Duker, 'Het subjectieve element bij het voorhanden hebben van wapens', in: S. Franken & T. Kelder (red.), *Sporen in het strafrecht (liber amicorum Jan Sjöcrona)*, Deventer: Wolters Kluwer 2014, p. 49-59.

[7] Zie in soortgelijke zin eerder al HR 10 juni 1986, ECLI:NL:PHR:1986:AC1490, *NJ 1987/85* en M. Kessler, *Subjectieve bestanddelen in bijzondere wetten* (diss. Groningen), Groningen: Gouda Quint 2001, p. 83.

[8] HR 19 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3192.

[9] HR 20 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP5992.

[10] In geval van een huurauto kan dat weer anders zijn, getuige HR 25 september 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7694. Zie voor een casus over een bijrijder, HR 3 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1727, *NJ 2021/4*, m.nt. Sackers.

[11] M. Kessler, *Subjectieve bestanddelen in bijzondere wetten* (diss. Groningen), Groningen: Gouda Quint 2001, p. 85.

[12] M.J.A. Duker, 'Het subjectieve element bij het voorhanden hebben van wapens', in: S. Franken & T. Kelder (red.), *Sporen in het strafrecht (liber amicorum Jan Sjöcrona)*, Deventer: Wolters Kluwer 2014,

[13] Albers & De Groot zien hierin aldus alleen een verschil in dat van tekstuele aard is; zie W. Albers & T.M. de Groot, 'Het 'voorhanden hebben' in de zin van de Wet wapens en munitie: een nadere duiding van de vereiste bewustheid van en beschikkingsmacht over het wapen', *DD* 2020/65, afl. 10, p. 872.

[14] Zie uitgebreider en soortgelijk M. Kessler, *Subjectieve bestanddelen in bijzondere wetten* (diss. Groningen), Groningen: Gouda Quint 2001, hoofdstuk III en p. 249.

[15] HR 21 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1945, *NJ* 2022/95.

[16] Vergelijk rb. Amsterdam 20 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4133, *NJFS* 2021/54.

[17] HR 23 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7725, *NJ* 2010/642.

[18] Rb. Zwolle-Lelystad 22 april 2011, ECLI:NL:RBZLY:2011:BQ2698, *NJFS* 2011/133 en Rb. Almelo 8 november 2011, ECLI:NL:RBALM:2011:BU4349, *NJFS* 2012/35.

[19] HR 21 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1945, *NJ* 2022/95, m.nt. Reijntjes.

[20] [Kamerstukken II 1989/90, 21565, nr. 3](#), p. 4 (MvT).

[21] [Kamerstukken II 1988/89, 21186, nr. 3](#), p. 15 (MvT).

[22] HR 14 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1194, *SR-Updates* 2016/0250, m.nt. Nan en HR 14 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1193.

[23] Zie daarover W. Albers & T.M. de Groot, 'Het "voorhanden hebben" in de zin van de Wet wapens en munitie: een nadere duiding van de vereiste bewustheid van en beschikkingsmacht over het wapen', *DD* 2020/65, afl. 10, p. 866-870.

[24] HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:504, *NJ* 2020/251, m.nt. Sackers.

[25] Niet problematisch was de beschikkingsmacht in het tweede standaardarrest, HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:510, *NJ* 2020/252, m.nt. Sackers. In het derde standaardarrest stond de bewustheid (omtrent de specifieke eigenschappen en kenmerken van het wapen of munitie) centraal en de uitkomst van de zaak wekt ook geen verbazing, HR 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:507, *NJ* 2020/253, m.nt. Sackers.

[26] Toenmalig procureur-generaal Silvis vatte de feiten als volgt samen (Concl. P-G J. Silvis, ECLI:NL:PHR:2019:1109, punt 45): 'Uit de bewijsmiddelen valt af te leiden, zoals ook het hof in zijn bewijsoverwegingen heeft gedaan, dat verdachte om 2.00 u 's nachts bij de woning van haar toenmalige vriend is aangekomen en naar diens slaapkamer is gegaan. In de slaapkamer zag zij drie wapens liggen. Twee op de grond bij het bed en een op het nachtkastje. Verdachte heeft alle drie de wapens aangeraakt. De twee op de grond heeft zij richting het bed geschoven. Wat betreft het derde wapen op het kastje naast het bed volgt uit het daarop aangetroffen DNA-profiel van verdachte dat zij ook dat wapen heeft aangeraakt. Zij heeft er niets over tegen haar vriend gezegd en is naast hem in bed gaan liggen.'

[27] Er speelt hier nog in een ander opzicht een risico (wellicht niet in deze zaak, maar wel in andere zaken): het verlagen van de grens voor strafrechtelijke aansprakelijkheid voor een persoon die met een wapen worden aangetroffen dat naar alle waarschijnlijkheid niet van hem is, zodat veroordeling van hem mogelijk is, kan de aandacht serieus afleiden van het opsporen van de 'eigenlijke bezitter', degene van wie het wapen is.

[28] Een werkstraf voor de duur van zes uur, subsidiair drie dagen jeugddetentie, met aftrek.

23.3 Strafmaxima bij en richtlijnen voor het voorhanden hebben van een vuurwapen

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672664:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

Dit brengt ons bij de strafmaxima in geval van verboden wapenbezit. Op het voorhanden hebben van een vuurwapen of munitie van categorie II of III staat via de artikelen 26 jo. 55 lid 1 WWM in de basis een gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of een geldboete van de vierde categorie.

Maar voor bijna alle wapens van categorie II en de vuurwapens van categorie III geldt een hoger maximum. Het gaat dan ineens om gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie (artikel 55 lid 1 onder a WWM). Dit is het strafmaximum voor het bezit van vuurwapens als pistolen en revolvers. In geval van automatische wapens – zoals machinepistolen – is sinds 1 januari 2020 zelfs een maximum van acht jaar gevangenisstraf of een geldboete van de vijfde categorie van toepassing (artikel 55 lid 1 WWM).

Voor het strafvorderingsbeleid in zaken van vuurwapenbezit heeft het Openbaar Ministerie (hierna: OM) een strafvorderingsrichtlijn opgesteld. De richtlijn schrijft een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden voor bij een *first offender* die een pistool voorhanden heeft. Indien sprake is van recidive kan dat 9 maanden worden. Voor het voorhanden hebben van een automatisch vuurwapen wordt 12 maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf als uitgangspunt genomen. In geval van recidive wordt dat 18 maanden. In alle gevallen geldt dat als bij het wapenbezit sprake is van ‘bedenkelijke omstandigheden’, dit aanleiding kan geven tot een hogere strafeis. Bedenkelijke omstandigheden zijn onder meer dat bij een vuurwapen munitie is aangetroffen die geschikt is om met dat vuurwapen te worden verschoten, het vuurwapen is geladen of is voorzien van een geluiddemper. Of dat het vuurwapen onder handbereik was in een voertuig of werd gedragen in het openbaar, zoals op straat, in een winkel, openbaar gebouw, bij een (voetbal)evenement of in het openbaar vervoer. Een ander voorbeeld is het bestaan van sterke aanwijzingen dat het wapen is aangeschaft voor het plegen of voorbereiden van een ander (niet ten laste gelegd) misdrijf.^[1]

De rechtspraak heeft op zijn beurt oriëntatiepunten voor vuurwapenbezit bepaald. Die zijn onlangs, per 1 juli 2021, gewijzigd.^[2] Vóór die wijziging was het ijkpunt voor het voorhanden hebben van een pistool een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden. Voor een automatisch vuurwapen werd een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van negen maanden voorgeschreven. Als strafvermeerderende factoren werden onder andere genoemd: het feit dat het vuurwapen geladen is of voorzien van een geluiddemper, het wapen is onder handbereik in een voertuig en het wapen wordt in het openbaar (opnieuw: op straat, in een winkel of een uitgaansgelegenheid, in het openbaar vervoer of tijdens een evenement) gedragen.

De LOVS-oriëntatiepunten voor vuurwapenbezit waren sinds 2012 niet aangepast. Dit leidde in de praktijk tot twijfel over de zeggingskracht. De rechtbank Amsterdam stelde op enig moment zelf oriëntatiepunten op die aanzienlijk hoger lagen dan de LOVS-oriëntatiepunten. De rechtbank Amsterdam deed dit met verwijzing naar de maatschappelijke impact van vuurwapengeweld.^[3]

Sinds 1 juli 2021 zijn de straffen in de LOVS-oriëntatiepunten duidelijk hoger. In de nieuwe versie is het uitgangspunt voor het bezit van een pistool 4 maanden gevangenisstraf in een woning en 8 maanden in de openbare ruimte; voor een automatisch wapen is dat 12 respectievelijk 15 maanden. De strafvermeerderende factoren zijn uitgebreid met onder andere ‘ernstige lokale vuurwapen-gerelateerde problematiek’ en ‘aanwijzingen in het dossier voor geweld/beroepsriminaliteit’.

Eenzijds is de verhoging van straffen voor vuurwapenbezit begrijpelijk: vuurwapens brengen bij gebruik (waaraan bezit noodzakelijkerwijs voorafgaat) veel onheil in onze samenleving. Vooral als dat vuurwapenbezit in verband valt te brengen met criminele bedoelingen of voorgenomen geweld. De aanpassing van de wetgeving, het strafvorderingsbeleid en de oriëntatiepunten geven uitdrukking aan het maatschappelijke gevoelens hieromtrent. Anderzijds gaat het bij de strafbaarstelling van vuurwapenbezit om een formeel delict waarbij op het niveau van de wettelijke strafbaarstelling de kwade bedoeling die de dader al dan niet met het vuurwapen heeft in beginsel geen rol speelt. In dat verband zijn de lage eisen die aan de bewustheid en de beschikingsmacht worden gesteld, niet geheel onproblematisch. Welk verwijt valt de verdachte nu eigenlijk te maken? Het zal dus ondanks de uitgangspunten van het Openbaar Ministerie (OM) en de Rechtspraak aankomen op maatwerk om per geval een passende straf op te leggen.

Voetnoten

[1] Richtlijn voor strafvordering wapens en munitie (2016R017), *Stcrt.* 2016, 67384, inwerkingtreding 1 januari 2017.

[2] De Rechtspraak, *Oriëntatiepunten voor straftoemeting en LOVS-afspraken*, rechtspraak.nl. Zie over de wijziging o.a. J.A.W. Lensing, 'Oriëntatiepunten voor de straftoemeting', *AA* 2021, afl. 6, p. 555.

[3] Zie De Rechtspraak, 'Oriëntatiepunten straftoemeting "vuurwapens en explosieven" rechtbank Amsterdam', rechtspraak.nl (laatst geraadpleegd: 17 september 2020, inmiddels niet meer raadpleegbaar). Zie ook P. Lindeman, 'Rechtbank Amsterdam strenger dan elders', *Het Parool* 10 augustus 2019.

Bijzonderheden in het strafrecht 2022/23.4

23.4 Onderzoek naar de bestraffing van vuurwapenbezit in Rotterdam

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672747:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

De Erasmus Universiteit heeft in opdracht van het OM Rotterdam onderzoek verricht naar de straffen voor vuurwapenbezit in Rotterdam.^[1] Aanleiding voor het onderzoek was het toegenomen vuurwapengeweld in de stad.^[2] Een triest dieptepunt was het doodschieten van de bekende rapper Feis tijdens een woordenwisseling op straat.^[3] Het OM wilde onderzoek laten verrichten naar de sancties voor vuurwapenbezit, en naar eventuele verbeteringen die in de strafvordering door het OM mogelijk zouden zijn.

In het onderzoek zijn uitspraken van de rechtbank Rotterdam geanalyseerd van begin 2016 tot november 2020 in zaken waarin verdachten (enkel)^[4] voor verboden vuurwapenbezit zijn veroordeeld. Het ging in totaal om 228 zaken.

Allereerst is gekeken naar de trend in de door het OM geëiste straf en de door de rechtbank opgelegde straf. Het OM komt in de onderzoeksperiode op een gemiddelde strafeis van negen maanden. De strafoplegging door de rechtbank is lager: het gemiddelde ligt eerst drie en later twee maanden lager dan de strafeis van het OM. Dat is een groot verschil. Dat verschil zal mede het gevolg zijn van de jarenlange 'kloof' tussen de OM-strafvorderingsrichtlijn en de LOVS-oriëntatiepunten voor vuurwapenbezit – die duurt tot juli 2021. Wat opvalt is de opwaartse trend in 2020: zowel het OM als de rechtbank heeft in dat jaar aanzienlijk hogere gevangenisstraffen geëist respectievelijk opgelegd. Dat is niet alleen te zien in de gemiddelde geëiste en

opgelegde straf, maar ook aan de prevalentie van (de meest voorkomende) geëiste en opgelegde gevangenisstraf.

Uit analyse van de vonnissen komt een duidelijke lijst met factoren naar voren die voor de rechter gelden als strafverzwarend. Het onderscheid tussen bezit van wapens in een woning of in een openbare ruimte komt duidelijk terug: dat laatste geeft aanleiding tot hogere straffen. Interessant is dat de rechtbank over de hele linie meer in de hoogte van de opgelegde gevangenisstraf varieert. Die variatie is ook te zien in de constatering dat de rechtbank meer gebruik maakt van voorwaardelijke gevangenisstraffen en van gecombineerde sancties. Rechters leveren graag maatwerk in de straftoemeting. Als daarvoor een basis wordt gegeven door de aanwezigheid van een reclasseringsadvies in het dossier, wordt die bijna altijd benut. Dat mondt uit in straffen waarvan een deel voorwaardelijk wordt opgelegd.

In een volgende fase van het onderzoek is exploratief onderzoek verricht naar mogelijke verbeteringen in het strafvorderingsbeleid voor vuurwapenbezit. Hiertoe zijn onder andere interviews gehouden met respondenten van de politie, het Veiligheidshuis, het OM, de rechtbank en de reclassering in Rotterdam.

Het wordt alom als een uitdaging ervaren om tot betekenisvolle straffen te komen voor vuurwapenbezit. Bezit van een vuurwapen kan in zekere zin een neutrale handeling lijken. In de ogen van de meeste respondenten is er echter sprake van een potentieel levensbedreigende situatie. De aanpak van de overheid, met bestraffing als onderdeel daarvan, moet vooral gericht zijn op het tegengaan van vuurwapenbezit. Dat is niet gemakkelijk. Bij respondenten leeft de indruk dat vuurwapenbezit meestal erop duidt dat de desbetreffende verdachte al echt is afgegleden in het criminele milieu. Dat heeft consequenties voor de straf: als wordt gestreefd naar een betekenisvolle straf, dan moet die zich richten op het veranderen van die situatie van de verdachte – indien enigszins mogelijk.

De respondenten verwachten in dat opzicht niet veel van een ‘kale’ gevangenisstraf van een aantal maanden: die zal niet volstaan om verdachten op een ander spoor te brengen. Daar komt bij dat de respondenten, conform het beeld dat daarover breder in de praktijk en de wetenschap bestaat,^[5] juist negatieve effecten van korte gevangenisstraffen van enkele maanden zien.

Kijkend naar de ontwikkeling in de straffen voor vuurwapenbezit in Rotterdam zien we een duidelijke stijging. De bandbreedte tussen strafeis en strafoplegging lijkt ook kleiner te worden. Als we de inhoud van de nieuwe LOVS-oriëntatiepunten hierbij betrekken, dan is de verwachting gerechtvaardigd dat de straffen op dit hogere niveau blijven. Er ontstaat dus de mogelijkheid om hogere straffen op te leggen, om harder te straffen. Het Rotterdamse onderzoek pleit ervoor om de mogelijkheid van zwaarder straffen anders te bekijken: om de hogere richtsnoeren in de rechtspraak te zien als ‘sanctieruimte’. Ruimte die kan worden benut om meer variatie in de bestraffing te brengen, het sanctiearsenaal op een andere manier in te zetten.

Op grond van de gehouden interviews ontstaat hiervoor een eerste idee; de contouren van een aanpak die door de ketenpartners samen verder ontwikkeld zou moeten worden. Er kan worden gedacht aan een trajectbenadering, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende soorten daders, en vervolgens met maatwerk de sanctie verder op de persoon wordt ingesteld. Het OM vervult in zo’n model een centrale rol: zowel bij de keuze voor een bepaald sanctietraject, als de onderbouwing en de voorbereiding daarvan.

Dit betekent dat bij de straftoemeting in zaken van vuurwapenbezit speciale preventie voorop wordt gesteld. Verder moet een aantal randvoorwaarden worden geborgd. Er moet in het politieonderzoek dat wordt verricht in het kader van vuurwapenbezit aandacht worden besteed aan de context waarin het feit wordt gepleegd en de persoon van de dader. Dit maakt invulling van de strafverzwarende factoren in de strafvorderingsrichtlijn van het OM en de LOVS-oriëntatiepunten mogelijk, maar helpt vooral ook om tot een passende, dadergerichte straftoemeting te (kunnen) komen. Als er enige mogelijkheid toe bestaat – de verdachte zal bereid moeten zijn om daaraan mee te werken – moet worden ingezet op een reclasseringsrapportage. De trajecten moeten worden uitgewerkt met toepassing van verschillende sanctiemodaliteiten zodat voor elke betrokkene duidelijk is wat in het kader van de straftoemeting wordt voorgesteld en met welk doel. Ten slotte is het belangrijk om de werking van straffen voor vuurwapenbezit te monitoren: breng de resultaten van de aanpak met aanvullend onderzoek goed in kaart (‘wat werkt?’).

Voetnoten

[1] V.J.H. Mooren, P.A.M. Verrest & V.K. Boer, *Straffen voor vuurwapenbezit in Rotterdam*, Den Haag: Boom juridisch 2022. Deze paragraaf is hoofdzakelijk op dit onderzoek gebaseerd.

[2] Zie o.a. E. König, 'Waarom zijn er zoveel schietincidenten in Rotterdam?', *NRC* 23 december 2019; F. van der Kroel, 'Explosieve toename aantal schietpartijen in Rotterdam', *AD* 20 december 2019; 'Bezorgdheid in Rotterdam na reeks schietincidenten in korte tijd', *NOS* 3 augustus 2021; A. de Koning & M. Bos, 'Dit zijn de schietpartijen in twaalf dagen tijd in de Rotterdamse regio: "Zo snel mogelijk verhuizen"', *AD* 4 augustus 2021.

[3] Dit gebeurde op 1 januari 2019. Aan de verdachte werd door de rechtbank hiervoor 20 jaar gevangenisstraf en tbs opgelegd wegens doodslag en wegens een poging tot doodslag door het schieten op een automobilist een maand eerder; zie rb. Rotterdam 22 oktober 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:9453.

[4] Gekozen is om het onderzoek te beperken tot zaken van 'kaal' vuurwapenbezit, omdat in zaken waarin een verdachte naast voor vuurwapenbezit ook nog wordt veroordeeld voor andere strafbare feiten, weinig met zekerheid kan worden gezegd over het deel van de opgelegde straf dat het vuurwapenbezit betreft.

[5] Vgl. *Korte detenties nader bekeken. Minder korte detenties en meer betekenisvolle alternatieven* (RSJ-advies van 14 oktober 2021 aan de minister voor Rechtsbescherming), Den Haag: RSJ 2021.

Bijzonderheden in het strafrecht 2022/23.5

23.5 Conclusie

J. Nan, P. Verrest, datum 01-07-2022

Datum	01-07-2022
Auteur	J. Nan, P. Verrest
JCDI	JCDI:ADS672685:1
Vakgebied(en)	Strafrecht algemeen (V)

Wat betreft de sancties voor vuurwapenbezit is op het niveau van de wetgeving het soort wapen bepalend voor de hoogte van de sanctie. In het strafvorderingsbeleid en in de LOVS-oriëntatiepunten is dat ook het geval, maar spelen de omstandigheden waaronder het vuurwapenbezit heeft plaatsgevonden tevens een grote rol. In de praktijk wordt in de zoektocht naar betekenisvolle sancties vooral gewezen op het belang van een dadergerichte benadering. Dat is, in juridische zin, gelet op de verschillende gradaties van de kwalijkheid van het strafbare handelen, ook wel nodig. De ondergrens van strafrechtelijke aansprakelijkheid ligt met een mindere mate van bewustheid van het vuurwapen en feitelijke beschikkingsmacht daarover, immers redelijk laag. Dat maakt dat zeer verschillende daders in beeld komen, aan wie een uiteenlopend verwijt kan worden gemaakt. Verder is de dadergerichte aanpak begrijpelijk vanuit de gedachte dat alles in het werk moet worden gesteld om wapens uit de samenleving te weren: als het enigszins kansrijk is moet de mogelijkheid worden aangegrepen om daders met op hun situatie gerichte sancties van wapenbezit af te brengen. Uiteraard is verscheidenheid in aanpak aangewezen. De sanctie voor een doorgewinterde crimineel die met een doorgeladen pistool op zak in het openbaar wordt aangehouden, zal (behoren te) verschillen van die voor iemand die incidenteel aan een vuurwapen kan worden gekoppeld. In het bijzonder het jonge meisje uit *NJ* 2020/251 heeft naar het zich laat aanzien eigenlijk helemaal geen strafrechtelijke interventie nodig, maar hooguit enige begeleiding in partnerkeuze.